

Propozycja lokalizacji głębokich otworów badawczych na obszarze Karpat polskich

Kazimierz Żytko*

Ważną strukturalną granicę w podłożu Karpat wyznaczają odcinki osiowe strefy regionalnej anomalii grawimetrycznej orogenu. Od Chyżnego na Orawie przez okolice Nowego Targu–Nowego Sącza–Krosna dochodzi ona do Ustrzyk Dolnych. Następnym ku południowi szwem w strukturze głębokiego podłoża jest osiowa strefa anomalii elektrycznej przewodności wyznaczona geometrycznymi wektorami Wiesego. Strefa ta między południkami iliny i Krynicy znajduje się w Karpatach wewnętrznych. Na zachód i wschód od tych miejscowości wychodzi na przedpole pienińskiego pasa skałkowego, na obszar płaszczowin fliszowych (Żytko, 1997).

Podłoże Karpat na zewnątrz od osiowej strefy anomalii grawimetrycznej jest zbudowane z utworów platformy przedpola z pokrywą autochtonicznych osadów miocenu. Struktura podłoża tej brzeżnej części Karpat rozpoznana jest wielu otworami, np. Zawoja 1 na zachodzie, Kuźmina 1 k. Sanoka na wschodzie. Natomiast podłoże mas fliszowych między osiowymi strefami anomalii grawimetrycznej i geoelektrycznej jest rozpoznane dotąd tylko geofizycznie. Wiercenia na tym obszarze nie przebiły fliszu.

Z zagadnieniem powyższym wiążą się przeciwstawne poglądy na strukturę orogenu. Albo pierwotne rowy i uformowane w nich kredowo-paleogeńskie sukcesje płaszczowin Karpat zewnętrznych kończyły się kulisowo przy północnym brzegu basenu fliszowego Karpat albo istniała ciągłość tych rowów i kordylier ku zachodowi. W tym ujęciu zanurzone płaszczowiny mogą kontynuować się w podłożu Karpat Zachodnich i Alp (Penninicum). W Polsce problem ten doty-

czy jednostek borysławsko-pokuckiej i skolskiej (Obidowa–Słopnice?), a na Morawach — śląskiej.

W międzyrzeczu Sanu–Dniestru, na przedłużeniu śród-polskiego wyniesienia w podłożu Karpat (blok Ustrzyk Dolnych–Czarnej; Żytko, 1997, 1999; Stefaniuk, 2001) może być wiertniczo osiągnięte podłoże Karpat na południe od osi anomalii grawimetrycznej. Może tam być również wyjaśniony problem kontynuacji jednostki borysławsko-pokuckiej w Karpatach Zachodnich.

Celowa jest realizacja otworu w strefie pasa wykrytych magnetotellurycznie podniesionych bloków podłoża na przedpolu pienińskiego pasa skałkowego (elewacja Krościenka; Kulka i in., 1991). Alternatywą jest rejon Krynicy–Wysowej, podniesiony blok podłoża między dyslokacjami Murań–Jasło i północnym przedłużeniem dyslokacji Ru bachów (Żytko, 1997).

Wskazane otwory miałyby również znaczenie dla badań genezy węglowodorów i wód mineralnych karpackiej prowincji oraz prognoz poszukiwawczych tak dla Polski jak i sąsiednich krajów karpackich.

Literatura

- KULKA A., RĄCZKOWSKI W., ŻYTKO K. & PAUL Z. 1991 — Objaśnienia do Szczegółowej Mapy Geologicznej Polski, arkusz Szczawnica–Krościenko. Państw. Inst. Geol.
STEFANIUK M. 2001 — Główne elementy strukturalne podłoża wschodniej części Karpat polskich w świetle badań magnetotellurycznych. *Geologia, Kwart. AGH*, 27: 127–159.
ŻYTKO K. 1997 — Electrical conductivity anomaly of the Northern Carpathians and the deep structure of the orogen. *ASGP*, 67: 25–43.
ŻYTKO K. 1997 — Korelacja głównych strukturalnych jednostek Karpat Zachodnich i Wschodnich. *Pr. Państw. Inst. Geol.*, 168: 135–164.

*Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Karpacki, ul. Skrzatów 1, 31-560 Kraków